

PARTINIS DĖMESYS DVASINIAM TARYBINIO ŽMOGAUS PASAULIUI

Taip pavadintu Lietuvos Komunistų partijos Centro Komiteto pirmojo sekretoriaus draugo P. Griškevičiaus straipsniu pradedamas TSRS Mokslų akademijos Filosofijos instituto teorinio žurnalo „Voprosy filosofii“ 1975 m. 12 numeris. Žurnale taip pat pateikiamas skyrius „Filosofijos mokslas Lietuvos TSR“, kur išspausdinti respublikos filosofų G. Zimano, J. Macevičiaus, V. Niunkos, G. Vaitkūno, J. Mureikos, S. Rudzevičiaus ir E. Nekrašo straipsniai. Be to, skyrelyje „Trumpai apie knygas“ pristatomi naujai mūsų respublikos autorių darbai: B. Kuzmicko knyga „Žmogus ir jo idealai“, A. Balsio monografija „Asmenybės mokslinės pasaulėžiūros tapimas“ (išleista rusų kalba), kolektyvinis leidinys „Etika“, R. Plečkaičio monografija „Feodalizmo laikotarpio filosofija Lietuvoje“; čia taip pat aptarta „Filosofijos istorijos chrestomatija“, skirta XIX ir XX amžių Vakarų Europos bei Amerikos filosofijai, įvertintas periodinis mokslinis leidinys „Problemos“.

Įvardiname žurnalo straipsnyje draugas P. Griškevičius plačiai nušviečia pakitimus, įvykusius tarybinio žmogaus dvasiniame pasaulyje, kuriant komunistinę visuomenę, aktualius naujo gyvenimo kūrėjų sąmonės ir elgesio formavimo tyrimo uždavinius.

„Socialistinių pertvarkymų mūsų respublikoje, kaip ir visoje šalyje, dėka,— rašoma straipsnyje,— iš esmės pasikeitė įvairių socialinių grupių ir gyventojų sluoksnių dvasinis pasaulis. Tarybų valdžia, Komunistų partija sudarė reikiamas sąlygas kelti kiekvieno žmogaus bendrojo išsilavinimo ir profesinį lygį, ugdyti jo politinį subrendimą, idėjinį dorovinį potencialą, estetinę kultūrą“. Ši išvada detaliai pagrindžiama gausiais ekonominio, politinio, kultūrinio ir ideologinio gyvenimo faktais.

Pabrėžęs, kad viso partijos idėjinio auklėjamojo darbo šerdis yra plačiausių darbo žmonių masių komunistinės pasaulėžiūros formavimas, jų auklėjimas marksizmo-leninizmo idėjomis, autorius atskleidžia respublikos partinės organizacijos sukauptą teigiamą patirtį šioje srityje. Straipsnyje ypač akcentuojamas visų visuomenės gyvenimo sferų internacionalizavimo, socialistinės kultūros ryšių su gyvenimu stiprinimo,

aktyvaus dialektinės materialistinės pasaulėžiūros propagavimo, sisteminio darbo, ugdant komunistinius įsitikinimus, vaidmuo, turtingas tarybinių žmonių dvasinį pasaulį.

Daug dėmesio skiriama tarybinio žmogaus sąmonės ir elgesio tyrimams, teigiamai vertinami respublikos visuomenės mokslų specialistų darbai šioje srityje. „Tenka pastebėti,— rašoma straipsnyje,— kad pastaruoju metu žymiai pagerėjo kokybinė respublikos visuomenės mokslų darbuotojų sudėtis, sukurta eilė naujų mokslo padalinių, organizuojamas Lietuvos TSR MA Filosofijos, sociologijos ir teisės institutas. Dabar Mokslų akademijoje ir respublikos aukštosiose mokyklose dirba apie 2800 visuomenės mokslų specialistų, kurių tarpe daugiau kaip 50 mokslų daktarų ir apie 800 mokslų kandidatų“. Čia pat akcentuojami teigiami poslinkiai, kūrybiškai įsisavinant marksistinę-lenininę metodologiją, kompleksiskai tiriant ekonominius, politinius, kultūrinius ir ideologinius procesus, vykstančius išvystyto socializmo visuomenėje. analizuojant aktualius pažinimo teorijos, socialinių vertybių, moralinės ir estetinės sąmonės raidos klausimus, kritikuojuant metodologinius dabartinio anti-komunizmo, buržuazinės filosofijos, tame tarpe katalikiškosios filosofijos, pagrindus.

Straipsnyje pabrėžiama akademių leidinių Lietuvos TSR istorijos ir lietuvių literatūros istorijos klausimais mokslinė, politinė ir ideologinė reikšmė, pasižymi svarbiausi filosofų G. Zimano, V. Lazutkos ir A. Smirnovo, literatūros mokslininkų K. Korsako ir J. Zinkaus, istorikų K. Navicko ir A. Beržinskaitės darbai, padedantys gerinti patriotinį ir internacionalinį darbo žmonių auklėjimą. Teigiamai vertinamas taip pat respublikos visuomenės mokslų specialistų G. Aničo, A. Balsio, J. Minkevičiaus, V. Niunkos, R. Tidikio, I. Zakso ir kitų indėlis, formuojant gyventojų materialistinę pasaulėžiūrą.

Žymi vieta straipsnyje skiriama aktualiems naujo žmogaus dvasinio ugdymo klausimams. „Visų tarybinių žmonių dvasinių poreikių, kilnių moralinių politinių ir dalykinių savybių formavimo uždavinys,— rašoma straipsnyje,— yra vienas svarbiausių komunizmo kūrimo procese. Mūsų pilietinė, partinė pareiga — pasiekti, kad materialinės gerovės, profesinio pasirengimo lygio kilimas visada organiškai derintųsi su giliai įsitikinusio, doroviškai vientiso, estetiškai išprususio žmogaus brendimu“. Pažymėjęs, kad dar ne visada tinkamai panaudojamos socialistinės visuomeninės santvarkos teikiamos galimybės dvasiškai ir doroviškai tobulėti, autorius rašo: „Giluminę mūsų partinio darbo prasmę sudaro ryžtingas siekimas įveikti kliūtis, stabdančias dvasinį asmenybės turtėjimą, visapusiškai stiprinti žmonių sąmoningumą ir socialinį aktyvumą“. Straipsnyje taip pat keliama konkretūs uždaviniai, gerinant darbo kolektyvų, pirminių partinių organizacijų poveikį savo narių sąmonei, organizuojant jų laisvalaikį, plečiant kompleksinius dvasinių ir socialinių reiškinų tyrimus, stiprinant mokslininkų ir praktikų bendradarbiavimą. „Norėtusi dar kartą pabrėžti,— baigdamas straipsnį, rašo draugas P. Griš-

kevičius,— kaip svarbu partiniame darbe giliai, fundamentaliai, o kartu ir operatyviai žinoti realias tarybinio žmogaus dvasinio pasaulio vystymosi tendencijas, veiksmingiausias poveikio jo sąmonei ir elgesiui būdus bei metodus. Reikia kuo atidžiau atsižvelgti į mokslinių tyrimų rezultatus, kuo greičiau įdiegti juos auklėjamojo ir organizacinio darbo procese. Visapusiškai padėti stiprinti šią mokslo ir praktikos sintezę — vienas iš svarbiausių mūsų uždavinių. Sutikdami TSKP XXV suvažiavimą, mes turime dar ryžtingiau ir kryptingiau jį spręsti”.

Svarbias subrendusio socializmo visuomenės gyvenimo tendencijas straipsnyje „Socialistinės demokratijos vystymasis ir socialistinių nacijų visuomeninio gyvenimo internacionalizavimas“ atskleidžia profesorius G. Zimanas. Autorius aptaria, kaip socialistinio internacionalizavimo procesą veikia tolesnis Tarybų darbo stiprinimas, liaudies ūkio valdymo demokratizavimas, socialistinio teisėtumo ir teisėtvarkos gerinimas, visuomeninių organizacijų aktyvumo didėjimas.

Mokslo funkcijų šiuolaikinėje visuomenėje analizei skirtas Lietuvos TSR MA nario korespondento J. Macevičiaus straipsnis, kuriame nagrinėjamas mokslo ryšių su gamyba, socialine praktika, ideologine žmonių gyvenimo sfera sudėtingumas, lemiamas socialinių ekonominių sąlygų poveikis šios sąveikos pobūdžiui.

Gausiai dokumentuotas Lietuvos TSR MA Visuomenės mokslų skyriaus akademiko sekretoriaus V. Niunkos straipsnis „Kapitalizmo interpretacija dabartinėje katalikybės ideologijoje“. Aprėpęs įvairias idėines politines dabartinėje katalikybėje sroves, autorius parodo, kaip toliau gilėja jos socialinės doktrinos krizė. „Plačios tikinčiųjų masės,— reziumuoja V. Niunka,— vis labiau įsitikina, kad oficiali dabartinės katalikybės ideologija negali atsakyti į aktualius socialinius politinius dabarties klausimus“.

Kritinio realizmo teorijos formavimosi Lietuvoje ypatybes savo straipsnyje atskleidžia docentas G. Vaitkūnas. Apie V. Kapsuką, kaip marksistinės-lenininės estetikos pradininką Lietuvoje, rašo filosofijos mokslų kandidatas J. Mureika.

Kai kurie nauji pažinimo vystymosi aspektai iškeliami docento S. Rudzevičiaus straipsnyje „Žmogaus genetika kaip biosocialinis žinojimas“. Loginio empirizmo kritinė analizė pateikiama filosofijos mokslų kandidato E. Nekrašo straipsnyje.

Žurnalas „Voprosy filosofii“ plačiai supažindina skaitytojus su ideologinio darbo, ypač filosofinių tyrimų, padėtimi ir pagrindinėmis kryptimis. pratęsdamas susiklosčiusią tradiciją nušviesti įvairių mūsų daugianacionalinės šalies mokslo centrų pasiekimus.

(„Tiesa“, 1976 m. sausio 9 d.)